

Wojna Domowa

Traktat podpisany w grudniu 1921 roku pomiędzy stroną irlandzką a angielską powoływał do życia **Wolne Państwo Irlandzkie**. Zgodnie z jego założeniami Irlandczycy mieli niezależność nad finansami, sądownictwem, policją, armią. Brytyjczycy pozostawili sobie jednak szerokie pole do ingerowania w irlandzką politykę. Na okres pięciu lat mieli prawo obrony irlandzkich wybrzeży, a bezterminowo zachowywali kontrolę nad czterema bazami morskimi w Irlandii. Najbardziej jednak kontrowersyjne były dwie kwestie. **Wolne Państwo Irlandzkie miało składać się z 26 hrabstw**, sześć pozostałych hrabstw położonych na północy stworzyło Irlandię Północną pozostającą pod pełną kontrolą Wielkiej Brytanii. Politykom na północy wyspy oczywiście bardzo to odpowiadało. Drugą kwestią, która wywołała niezgodę było składanie w irlandzkim parlamencie przysięgi na wierność królowi.

Nawet Collins wiedział, że Traktat nie jest idealny, ale widział go jedynie jako krok na drodze do pełnej niepodległości Irlandii. Wiedział też, że kraj jest wyczerpany i nie ma już siły na dalsze prowadzenie wojny, a Anglicy mogą z łatwością przerzucić do Irlandii każdą ilość wojska.

Traktat podzielił Irlandczyków na dwa wrogie obozy. Na czele grupy mu przeciwnej stanął Eamon de Valera, na czele jego zwolenników Michael Collins. W parlamencie w czasie dyskusji nad przyjęciem Traktatu z obu stron padło wiele bolesnych słów. Dawni przyjaciele stali się wrogami.

Traktat został przyjęty przewagą ośmiu głosów. Na czele państwa irlandzkiego stanął Arthur Griffith, premierem tymczasowego rządu został Michael Collins. Collins stanął później także na czele wojska jako pierwszy szef sztabu.

16 stycznia 1922 roku Collins przejął z rąk angielskich Zamek Dubliński. Na uwagę dowódcy angielskiego, że spóźnił się siedem minut miał odpowiedzieć „kazaliście nam czekać siedemset lat, więc wy możecie poczekać te dodatkowe siedem minut.”

Wybory do parlamentu irlandzkiego z 1922 roku przyniosły zwycięstwo stronie pro traktatowej. To tylko zaostrzyło sytuację. Rozłam nastąpił nie tylko wśród polityków, ale także wśród wojskowych. Opuszczane przez wojska angielskie koszary zajmowane były albo przez żołnierzy nowopowstałej armii albo przez przeciwnych Traktatowi żołnierzy dawnej Starej IRA.

Kraj stanął na krawędzi katastrofy kiedy oddziały antytraktatowe zajęły budynek Czterech Sądów.

Wezwania do opuszczenia budynku nie zdały się na nic. **28 czerwca 1922** roku wojsko irlandzkie rozpoczęło ostrzał Czterech Sądów. Tym samym kraj pogрузzył się w **Wojnie Domowej**.

Wojna domowa to najgorsza rzecz jaka może przytrafić się jakiegokolwiek narodowi. Dzieli nie tylko przyjaciół, ale i całe rodziny. W Irlandii zdarzało się, że bracia stali po przeciwnej stronie barykady. Irlandczycy zabijali Irlandczyków.

Sytuacja była ciężka na terenie całej wyspy i żadne próby jej załagodzenia nic nie dawały. Collins zrezygnował całkowicie ze stanowiska premiera i zajął się tylko wojskiem.

W lipcu 1922 roku zastrzelony został przyjaciel Collinsa, Harry Boland, który był jednym z głównych przeciwników traktatu.

W sierpniu 1922 zmarł nagle Arthur Griffith. Od jakiegoś już czasu nie był w najlepszej kondycji, podupadał na zdrowiu, a sytuacja w kraju przyprawiała mu dodatkowych zmartwień.

Krótko po pogrzebie Michael Collins postanowił wyjechać do swojego rodzinnego hrabstwa Cork na inspekcję. **22 sierpnia** niedaleko jego rodzinnego domu konwój wpadł w pułapkę. Wywiązała się strzelanina w czasie, której Collins zginął. Kraj pogrążył się w żałobie, w pogrzebie wzięły udział tysiące Irlandczyków. Żał po jego śmierci odczuwali nawet Ci, którzy się z nim nie zgadzali.

Pochowany został na cmentarzu Glasnevin w Dublinie. Jego śmierć nie uspokoiła sytuacji w kraju, walki trwały nadal. Jedna i druga strona nie chciała odpuścić.

Na czele państwa stanął W.T. Cosgrave, głównodowodzącym armii został Richard Mulcahy, przyjaciel Collinsa.

Wolne Państwo Irlandzkie odzyskiwało miasta, dokonywało aresztowań, a na mocy specjalnych uprawnień również egzekucji przywódców antytraktowwej strony.

Wśród przeciwników Traktatu zaczęły się pojawiać głosy, by ogłosić zawieszenie broni i zakończyć walkę. Doszło do tego dopiero po śmierci Liama Lyncha dość radykalnego przeciwnika Traktatu. Jego następcą, jako szef sztabu IRA, został bardziej ugodowy Frank Aiken. **24 maja 1923 roku ogłosił zawieszenie broni.** W tym samym tonie odezwę do przeciwników Traktatu wygłosił Eamon de Valera. On sam jak i wielu jego zwolenników, został aresztowany. Pomimo podjętego strajku głodowego jesienią 1923 roku aresztowani pozostali w więzieniach do połowy 1924 roku.

W wojnie domowej zginęło ponad 1500 osób, a kilka tysięcy zostało rannych. Młode państwo irlandzkie pogrążone było w chaosie, a gospodarka była w fatalnym stanie. Politycznie wojna domowa doprowadziła do pojawienia się na scenie dwóch partii: Cumann na nGaedheal funkcjonującej od 1933 roku jako Fine Gael skupiającej zwolenników Traktatu i Fianna Fáil założonej w 1927 roku przez Eamona de Valerę skupiająca przeciwników Traktatu. Obie partie są obecne na politycznej scenie Irlandii do dzisiaj.